

Svētki Latvijā

1. Izpēti atgādni “Svētki Latvijā”! Pastāsti par svētkiem un to svinēšanas tradīcijām!
2. Izveido uz atsevišķas lapas tabulu un veic tajā ierakstus pēc skolotāja dotās tabulas parauga “Svētki Latvijā” (pielikums)!
 - 2.1. Papildini un precizē ierakstus tabulā par svētkiem Latvijā – ieraksti ailu nosaukumus un papildini trūkstošo informāciju tabulā par svētkiem, kas tev zināmi! Vari arī papildināt ailu un rindu daudzumu.
 - 2.2. Izstāsti klasesbiedriem, kā tu sakārtoji informāciju – cik ailēs, cik rindās! Kā organizēji savu darbu?
 - 2.3. Noklausies klasesbiedru stāstīto un kopīgi izvērtējiet, kurš tabulas papildināšanas paņēmieni bija vissaprotamākais, vispārskatāmākais! Ja nepieciešams, veic uzlabojumus savā tabulā!
 - 2.4. Grupā vai pārī, izmantojot atgādni un savu tabulu, atbildiet uz jautājumiem!

Kas visiem minētajiem svētkiem ir kopīgs?

Kāpēc dažu svētku datumi nav konkrēti?

Kuras no minētajām svētku tradīcijām tu esi piedzīvojis? Kur?

Kurus no šiem svētkiem svin tavā ģimenē?

Kas tev svētkos šķiet pats svarīgākais?
3. Latvijas kultūras kanonā ir nosauktas vairākas tautas tradīciju vērtības. Ieraksti tabulā, kā tās tiek koptas un glabātas mūsdienās!

Vērtība	Kā šo tradīciju kopj mūsdienās Latvijā un tavā ģimenē?
Kapu kopšana	
Rudzu maize	
Dziesmu svētki	

- 3.1. Kāpēc, tavuprāt, šīs un citas tradīcijas jākopj un jāglabā?

4. Izlasi tekstu!

Gan senāk, gan mūsdienās svētki nozīmē brīvību no ikdienas rūpēm un darba, prieku un jautrību. Senatnē cilvēki svinēja svētkus, kas bija saistīti ar zemkopju darbu.

Februārī starp ziemas un pavasara saulgriežiem **latvieši** svin **Metenus**. Tie ir ziemas pavadīšanas un pavasara gaidīšanas svētki. Meteņi ir jautri un skanīgi.

Tradicionālie svētku ēdieni bija cūkas galva un plāceņi. Vecāki meta dāvanas saviem bērniem no istabas augšas, jo Laima Meteņos no augšas metot savas dāvanas. Šajā laikā gājuši ķekatās, gājuši un braukuši ciemos. Ticēja, ka, jo tālāk Meteņu dienā ciemojas, jo labāka raža gaidāma nākamajā vasarā. Itin bieži dedzināja salmus vai no salmiem darinātus tēlus – tā tika raidīta prom ziema.

Igauni šos svētkus sauc par **Vastlāvjiem** (*Vastlapäev*). Svētku vakarā vizinājās ar ragavām, jo ticēja, ka vizināšanās nodrošina labu linu ražu. Bija pieņemts iet ciemos, saimnieces gatavoja gaļas ēdienus.

Lietuvieši šos svētkus sauc par **Aizgavēni** (*Užgavēnės*). Dienā tiek dedzināta salmu lelle More, kas simbolizē ziemu. Ticēja, ka jāvizinās ar ragaviņām un augstu jāšūpojas, lai labi augtu lini. Izplatīta tradīcija bija laušanās sacensības starp dūšīgu (ziema) un tievu (pavasaris) vīru. Vakārā gāja ķekatās. Populārākās maskas bija dzērve, āzis, kumeliņš.

Krieviem tā ir **Masļeņica** (*Масленица*). Masļeņicas laikā populāra bija vizināšanās ar ragavām no kalna, kā arī braukšana ar zirgu apkārt ciemam. Šajos svētkos bija pieņemts iet ciemos, lai ēstu pankūkas un priecātos. Ziemu simbolizēja salmu lelle, ietērpta sieviešu drēbēs, to sadedzināja Masļeņicas beigās.

Par svētku tradīcijām un nozīmi var uzzināt no folkloras materiāliem.

4.1. Par kuriem svētkiem ir stāstīts tekstā?

4.2. Ar zaļu krāsu pasvītrot tekstā līdzīgās svētku tradīcijas!

4.3. Izlasi tautasdziesmas! Atrodi un izraksti Meteņu svinēšanas tradīcijas Latvijā!

Māte cepa Meteņam	Ejat, bērni, laižaties
Miežu miltu slokārņīti;	No kalniņa lejiņā,
Labi daudzi gaļas lika,	Lai aug mūsīem gari lini
Lai cūciņas barojas.	Dzeltenām pogaļām.
Vizi, vizi Metenīt(i),	Padanco saimeniece
Cūkas kāja kulītē;	Metenīša vakarā:
Cik no kalna nolaidos,	Lai danco govīs, vērši
Tik no kājas nokodos.	Pavasār' tīrumā.

4.4. Salīdzini iepriekš izlasīto tekstu ar tautasdziesmām un izskaidro, kāpēc dažas tradīcijas vairākām tautām ir līdzīgas un dažas tradīcijas atšķiras! Pamato savas domas!

4.5. Tautasdziesmas ir viens no patiesākajiem informācijas avotiem par gadskārtu svētku svinēšanu Latvijā. Kāpēc tā var teikt?

5. Veic pētījumu “Kultūras kanona vērtības un svētku svinēšana manā novadā, ģimenē”!

Pētījuma soļi

1. Atver interneta saiti <http://kulturaskanons.lv/list/?l=1#folk-traditions>!
2. Iepazīsties ar saitē pieejamo tautas tradīciju vērtību izlasi!
3. Izvēlies divas vērtības, kuras, tavuprāt, ir cieši saistītas ar svētku svinēšanu Latvijā un tavā ģimenē vai dzimtā!
4. Sarunā ar vecākiem vai vecvecākiem uzzini, kā tiek svinēti svētki un koptas tevis izvēlētajās vērtības no Latvijas kultūras kanona un kāpēc šīs vērtības ir nozīmīgas jūsu dzimtai! Palūdz pieaugušajiem vai atrodi tam pierādījumus, piemēram, fotogrāfijas!
5. Sameklē citus informācijas avotus (avīzes, žurnālus, fotogrāfijas) par izvēlēto tradīciju kopšanu tavā novadā!
6. Salīdzini un apkopo iegūto informāciju jebkurā radošā formā!
7. Veido sava pētījuma prezentāciju! Atceries, ka tavs viedoklis un pieredze pētījumā ir ļoti svarīgi!
8. Prezentācijā centies iekļaut fotogrāfijas no dzimtas vai novada pasākumiem!
9. Pirms prezentēšanas izvērtē savu pētījumu pēc kritērijiem!

Kritērijs	Ir	Nav	Ko darīsi, ja nav?
Pētījumā ir nosauktas divas tautas tradīciju vērtības.			
Pētījumā ir informācija un secinājumi par to, kā izvēlētajās vērtības izpaužas ģimenē.			
Pētījumā ir informācija no vairākiem avotiem par to, kā izvēlētajās vērtības izpaužas novadā.			
Prezentācija ir interesanta, kārtīga un pārskatāma.			
Prezentācijā ir vismaz divas fotogrāfijas vai zīmējumi, kas apliecina tradīcijas izpausmi ģimenē vai novadā.			

10. Ja nepieciešams, uzlabo prezentāciju!

11. Prezentē savu pētījumu klasesbiedriem!

- 6.** Izveidojiet grupā izzinošu galda spēli “HELOVĪNS”! Par pamatu ņemiet galda spēli “Cirks” bez zīmējumiem!
- 6.1.** Atrodiet un izpētiet dažādus informācijas avotus par Helovīna svētkiem, lai iegūtu vispusīgu un turpmākajā darbā izmantojamu informāciju!
- 6.2.** Pārrunājiet savā starpā šos jautājumus!
- Kurš no piedāvātajiem tēliem bija vispopulārākais?
 - Kā to var izskaidrot?
 - Kurā valstī pirmajā parādījās šis tēls?
 - Kādas Helovīna tradīcijas tev ir zināmas?
 - Vai visas Helovīna tradīcijas tev ir pieņemamas?
 - Kad Helovīnu sāka atzīmēt Latvijā?
 - Vai tavā ģimenē atzīmē Helovīnu?
 - Kas tev šajā tradīcijā šķiet pats svarīgākais?
- 6.3.** Individuāli vai kopā ar grupas biedriem uzraksti galda spēles “Cirks” noteikumus! Sagatavo sarakstu ar spēlei “Helovīns” nepieciešamajiem pārveidojumiem!
- 6.4.** Izveidojiet spēles laukumu, iezīmējot vai ielīmējot attēlus par Helovīna tēmu, un izspēlējiet spēli!
- 6.5.** Ko tu iemācījies un uzzināji spēles veidošanas un spēlēšanas laikā?
Kur šīs zināšanas izmantosi turpmāk?

Pielikums

Svētki Latvijā

Vecgada diena	 1. attēls	salūts	Klausīties Valsts prezidenta un/ vai Ministru prezidenta uzrunu.
Lieldienas	 2. attēls	ola	Šūpoties, sisties ar olām, ripināt olas.
Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena	 3. attēls	Latvijas karogs	Pulcēties pie balti klātiem galdiem, piedalīties svinīgajos pasākumos skolā.
Līgo diena	 4. attēls	vainags	Kurt ugunsgrākus, daudz dziedāt.

Latvijas Republikas Proklamēšanas diena	 5. attēls	Brīvības pieminēklis	Kopīgi dziedāt Latvijas valsts himnu, skatīties salūtu.
Ziemassvētki jeb ziemas saulgrieži	 6. attēls	eglīte	Cept piparkūkas un citus saldumus, rotāt māju, vilkt bluķi.
Ziemassvētki jeb Kristus piedzimšanas svētki	 7. attēls	Betlēmes silīte	Iet uz baznīcu, piedalīties vakara dievkalpojumā, rotāt eglīti, dāvināt dāvanas.

Uzdevumā izmantotie attēli

1. attēls. Jaunais gads. M. Drozdas foto
2. attēls. Lieldienas. M. Drozdas foto
3. attēls. Baltā galda svētki. A. Hudobčenokas foto
4. attēls. Līgo diena. S. Gabrānes foto
5. attēls. Foto: Rīdzenie V. Latvijas Republikas proklamēšanas diena [skatīts 2018. g. 1. jūnijā]. Pieejams: <http://www.parkulturu.lv/raksti/18novembris-latvijas-valsts-proklamesanas-diena>
6. attēls. Foto: Bluķa vakars [skatīts 2018. g. 1. jūnijā]. Publicitātes foto. Pieejams: <http://brivdabasmuzejs.lv/pasakumi/brivdabas-muzejs/ziemas-saulgriezi-bluka-vakars/>
7. attēls. Ziemassvētku vakars. M. Drozdas foto